

לא עבד

עבד

סוד מוחלט בהחלט. "חסמב"ה" נפסלה

הוועדה החליטה: להיות. "המלט"

ון גואטה, התאטרון של אורנה פורת: "השקענו בהצגה 'חסמבה' כ-400 אלף שקל. זו היתה הפקה יקרה. משרד התרבות סומך עלינו ונותן לנו 3.7 מיליון שקל. ההצגה נפסלה על ידי הסל". בקר: "הדוגמאות האלו לא מעידות על התמונה הכוללת"

החינוך לאמנות שונה

בקר מאמינה בכנות שבלעדי המנגנון הקשוח שלה העסק יתפרק. היא מתחלחלת מהרעיון שתחום התרבות ינוהל על ידי משרד החינוך. לא סומכת על הפוליטיקאים, לא מימין ולא משמאל. בעיניה סל תרבות הוא המלאך הגואל שמציל את ילדי ישראל מבורות ובערות.

המחויבות שלה למפעל מעוררת התפעלות, אבל באותה מידה היא מספקת דוגמה מאלפת של אנשים שמאמינים בצורה דתית כמעט במנגנון שיצרו. היא כל כך בטוחה בנכונות ררכה, עד שהיא מתקשה להתמודד עם ביקורת חיצונית. מי שמצליף בשיטה - מוסמן. נתפס כמאיים על המפעל החשוב שרבים - מפוליטיקאים ררך מנהלים אינטרסנטים ועד בעלי תאטראות שמרניים חים את הכסף הגדול - היו שמחים לנפץ אותו. עבודה זה גרוע ממוות.

"עצמאותו של סל תרבות ארצי", היא קובעת בנחישות, "נו" עדה למנוע שימוש בתוכנית למטרות פוליטיות ובמיוחד לאור העובדה שהחברה הישראלית היא חברה רב תרבותית ורב פנים, והשאמנות נותנת ביטוי לריבוי פנים זה. בהוציאו את סל תרבות מתחום השיפוט הישיר שלו ביקש משרד החינוך למנוע את הסכנה שתכתיבים וצנזורות יגבילו את ההיצע האמנותי העומד לרשות בתי הספר".

אבל אף אחד לא חשב להפקיע למושל את תוכנית הספרות והתנ"ך ממשרד החינוך?

"החינוך לאמנות שונה מכל למידה אחרת, ופועל על האדם באופן שונה. זהו תחום למידה שאין בו אמיתות מוחלטות, אלא ממדרגשי וחושיו עמוק. לכן מתחייב, יותר מתחומי למידה אחרים, להבטיח שבחירת התכנים ותהליך הלמידה יהיו נקיים משיקולים איראולוגיים, ומכאן נובע הצורך שהם לא יהיו כפויים שירות למנגנון הפוליטי".

מאשימים אותך בכוחניות. מי שלא הולך לפי הקו מקבל בראש.

"המילה כוחני לא במקום. מתכוונים לכך שלסל תרבות יש עקרונות שאנחנו לא רוצים להגמיש. זה גוף שיש לו גבולות ברורים. אנחנו רוצים לדעת מה מקבל כל ילד. לבתי הספר יש רתיעה מלבחור בתחומים רחוקים ומורכבים, כמו אמנות פלסטית ומחול. אם אתה רוצה להקה שתעשה שמה, ליצינים - אין לי בעיה. זה לא סל תרבות. זו מסיבה".

אפשר לפרמט איכות?

"אין טעם לחנך ללא היררכיה. איכותי, משמעותי, מעורר, מטלטל, מענג. לא מבדר. ומאחר שיש היררכיה - מישוה צריך להחליט מה קו המינימום. עשינו הפרדת רשויות והקמנו ועדות מקצועיות לא תלויות הפועלות בהתנדבות, ללא קבלת טובות הנאה. חברים בהן טובי המומחים. כולם בעלי השכלה פורמלית של תואר שני ומעלה ואינם מעורבים בהפקות".

אתם בן חורג במערכת החינוך. זה לא מינהל תקין.

וגרמה להם להפוך לעמותות ציבוריות", זועק המפיק והמרזיקאי אבנר שטראוס, ש-36 הפקות שלו אושרו על ידי סל תרבות. "היא קומיסרית תרבות ארצית. מי מקנה לה את הכוח והשררה? איזה זכות מוסרית יש לה? להיכן נעלמו הדמוקרטיה והטעם האישי? למה לא התקיים אף פעם מכרז לתפקיד הזה? עד מתי היא תשב שם? למה היא שולחת אנשים לרגל אחי דינו בהפקות? למה מחזירי הפקות לא עודכנו במשך שנים? האם תרבות היא לא, קודם כל, 'אני שונא את המוזיקה שאתה שומע, אבל מוכן להיהרג על הזכות שלך לשמוע אותה?'".

"מגיע לה פרס ישראל", חורצת מהצד השני עפרה פינקר, רכזת התרבות לשעבר של עיריית ראשון לציון. "אחרונת הצדיקים בסדרם. בלעדי המנגנון שלה היינו הופכים לקניון אחד גדול. היא כמו מכוון התקנים. מנהלי התאטראות מבינים רק שיווק וכסף. מציגים הצגות עם פירוטכניקה, חצוצרות או נושאים דידיקטיים. זלזול מופגן באינטליגנציה של הילדים וחומר שמותאם ליכולות של המורות. הצגה זה יום חופש עבורן. 'לונה ארט'. יושבות באולם אחת ליד השנייה, מדברות ביניהן, פתאום ילד מפריע והן נעמדות כמו בהמות וצועקות. ברוריה היא אישה לא קלה וטוב שככה. בפגישה הראשונה בינינו היא הדביקה אותי לכיסא. נפגעת, הלכתי הביתה וחשבת על הדברים. זה כמו אבא טוב שמביא סטירה לבן שלו".

סגניתה של בקר, אפרת לבני (אוצרת אוסף האמנות של מו"ל "הארץ" עמוס שוקן), מסבירה את הפער בין הרגשות הסוערים שמעוררת הבוסית שלה: "ברוריה, שהקימה לפני 20 שנה את סל תרבות, היתה יצור מכוכב אחר, ועדיין נשארה יצור מכוכב אחר. פעם אמרו לה את משוגעת, היום זה כבר מוכן מאליו לצרוך תרבות על חשבון שעות הלימודים".

בניגוד לחלק גדול מעמיתיו, ורוח תבורי, לשעבר מנהל תאטרון חיפה, מדבר בשבחה של בקר וסל התרבות בראשותה: "התאטרון הישראלי הוא קורבן לקריטריונים השוויוניים של מנהל תרבות והשפעתם ההרסנית. סל תרבות זה נווה במדבר, הרצינות שלו ראויה להערכה. גם אני, בשתי הצגות שהציגתי מולם, נכוויתי על לא עוול בכפי, נפלתי וזעמתי. אבל זה לגיטימי. המטרות הן חינוכיות. היום בארץ התאטרון הוא האמנות הכי גרועה, הרחק מאמנות הפלסטית. צריך לעצור את הסחף".

20 שנות כהונה

ברוריה בקר יושבת בחדרה במשרדי סל תרבות בתל אביב. נמוכת קומה, תספורת קצרה לראשה, פניה קמוצות. על השולחן מונח ספר עב קרס בן מאות עמודים. זהו התנ"ך של תלמידי ישראל. מופיעים בו כל המופעים שאושרו על ידי הוועדות של הסל - טובים יותר, טובים פחות. המשמעת כאן מוכירה את פרוסיה בימייה הטובים: לבתי הספר אין אפשרות לבחור במו"פ שלא מופיע בסל. מוסד שיתמרד, תוכניתו לא תאושר.

בקר, המתקרבת ל-70 - יודעת חינוך טוב מהו. היא נשואה למנחם ואם לשלושה ילדים: אמיר, ד"ר לפיזיקה רפואית ומ"נכ"ל חברת טכנולוגיה; טוביק, ד"ר למתמטיקה; ושלומית, דוקטורנטית במכון לחקר המוח באוניברסיטת בר-אילן. היא החלה את דרכה כמורה, המשיכה ללימודים באוניברסיטת תל אביב, וסיימה תואר ראשון ושני בספרות וביחידה בסוף שנות השבעים מונתה על ידי משרד החינוך לפתח ולנהל את תוכנית "הילה" שמטרתה להעניק השכלת יסוד לנוער שוליים שנפלט ממערכת החינוך. ואז הגיעה ההצעה, שהפכה עם השנים למפעל חיים: ב-89' ביקש ממנה ראש מינהל התרבות אבנר שלו להקים את תוכנית סל תרבות ארצי במסגרת "אמנות לעם". כעבור עשור החליט המשרד להעביר את סל תרבות לחברה למתנ"סים. שר החינוך הראשון שבקר עבדה מולו היה יצחק נבון. מאז התחלפו עוד שמונה שרים, בקר אותגרה בפיגורות חינוכיות כמו שולמית אלוני, יוסי שריד ולימור לבנת, ועדיין נותרת על הכ"סא. בקרוב תסגור 20 שנות כהונתה.

"ברוריה בקר הרסה את התאטראות הפרטיים

יותר סודי מהנור האטומי

העולם הבימתי מורכב מכל מה שקורה על הבמה. שנית הוחלט שלא ניתן לדרג היררכית את המרכיבים השונים. הצופה נחשף אל הטקסט התאטרלי לי בהינף אחד. הצגה טובה היא הצגה שאינה יכולה להתקיים בלי המדיום שלה, בלי התאטרון על כל מרכיביו ולכן דירוג שלהם היה חסר טעם. שלישיית בבואנו לשפוט הצגה יש לבחון בהיבט כללי את הטקסט התאטרלי, מידת מורכבותו, מידת השפעתו על הצופה, איכות החוויה המופקת ממנו, מידת מקוריותו ובהינף האמת האמנותית שלו. אך יש צורך לפרק את הטקסט התאטרלי לכל מרכיביו ולבחון אותם אחד לאחד".

20 שנה, מתלוננים אנשי התאטרון, הם לא יודעים מהם הקריטריונים של ועדת הרפרטואר. לבי"קשת "סופשבוע", חשפה ברוריה בקר את נייר העמדה בנושא הקריטריונים, מסמך שנפתס עד עתה כיותר סודי מהכור האטומי. "הוועדה אינה רואה את תפקידה במי שבחנת את האמירה של ההצגה, אלא את אופן עיצוב האמירה בשפת התאטרון", נכתב שם. בהמשך הוועדה יורדת לפרטים: "ראשית הוחלט שהדיון נסוב על הטקסט התאטרלי. הטקסט התאטרלי מכיל בתוכו הן את העולם הבדיוני והם את העולם הבימתי. בעוד העולם הבדיוני נשען על מחזה,

